

## شیوه تعامل با دیگر مذاهب و الزامات آن از دیدگاه قرآن (۲)



به گزارش روابط عمومی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، سی و نهمین نشست از نشست‌های علمی پژوهشگاه مطالعات تقریبی با حضور و ارائه حجت‌الاسلام‌والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور ریاست محترم مؤسسه قرآنی «تمهید» در تکمیل موضوع «شیوه تعامل با دیگر مذاهب و الزامات آن از نگاه قرآن» در شنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۴۰۱ با حضور ریاست محترم و پژوهشگران ارجمند پژوهشگاه به صورت حضوری (با رعایت پروتکل‌های بهداشتی) و نیز با حضور مجازی فعالین و علاقه‌مندان بحث وحدت و تقریب برگزار گردید.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور ریاست محترم مؤسسه قرآنی «تمهید» در تکمیل فرمایشات خود در جلسه پیشین فرمودند که شکل اسلامی در مکه پایه‌ریزی شد و در مدینه تحقق یافت، آخرین سوره مکی سوره حجر است که سوره پنجاه و چهارم است و در پایان این سوره امر شده که: **فَاَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَاَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ.**

سوره‌های انعام تا مطففین در این اجاله مشاهده می‌شوند و ما به مهم‌ترین اشارات و توصیفات و تصریحات این سوره به بحق وحدت و اختلاف اشاره خواهیم نمود:

در ابتدای علنی شدن یک گروه حساسیت‌ها بالا می‌رود کنش‌ها و واکنش‌ها متفاوت می‌شوند و فاصله بین رهبر و پیروان ایجاد می‌شود و برخی شرط می‌کنند که اگر بخواهید ما با شما همراهی کنیم فلان اشخاص نباید همراه شما باشند و «لَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ» [مَا عَلَايْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ (انعام، ۵۲)] در بحث تقریب هم هزینه جذب غیر شیعی نباید طرد گروه‌های شیعیان باشد، البته بی‌جهت نباید با گروه‌های بد و غیرمنطقی همراهی کنیم؛

وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ [وَإِمَّا يَنْزِسِيكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بِعَدِّ الذِّكْرَىٰ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (انعام، ۶۸)] به مقدسات آنها بی‌احترامی نکنیم؛ و «لَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ» منطق قرآنی فرمایش آقا در اعلام حرمت توهین به بزرگان و مقدسات اهل سنت هم همین است. وقتی فشار زیاد شد اگر با گفتار حسن و جدال احسن نتوانستیم همراهی لازم را ایجاد کنیم گروه تحت فشار باید هجرت کند صبر بر هجرت موجب گشایش می‌شود و «أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ» [إِنَّمَا يُوفِي الصَّابِرُونَ (زمر، ۱۰)] این قسمت از آیه «إِنَّمَا يُوفِي الصَّابِرُونَ» درباره جعفر بن ابی‌طالب و یاران او نازل گردیده که در مواقع شدت بلا صبر کردند و از مجاهدت کوتاهی نورزیدند. جریان اهل خرد را تشویق کنیم و افراد قابل گفت‌وگو مورد مدح و ستایش قرار گیرند تا به گفت‌وگو ترغیب شوند، ما باید جریان خردورز را تشویق کنیم و به آنها نزدیک شویم. امیرالمؤمنین فرمود با افراد متعصب نهروان در مورد وحدت صحبت نکنید؛ و «الَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّغَاوَتَ أَنْ يَنْعَبِدُوا وَا يَعْبُدُوا وَا أَنْ نَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ» [فَيَشْرِبُونَ عِيَادَ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ. هَٰذَا هُوَ الْبُحْتُ الَّذِي كُنْتُمْ تُدْعَوْنَ لِتُحْضِرُوا فِيهِ لِيُنزَلَ عَلَيْهِمْ الْقُرْآنُ فَذَكَرَ اللَّهُ لَهُ مَا هُوَ أَوْلَىٰ بِكُمْ مِنْهُ لِيُنزَلَ عَلَيْهِمُ الْكُتُبَ وَالْحَقُّ مُصَدِّقٌ لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمٌ عَلَيْهِمْ فَخَاهُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ] و «لَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ هُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَ مِنْهَا جَاءَ لَوْ شَاءَ اللَّهُ» [لَجَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَ لَكِنْ لِيَبْدَلُوا كُفْرَهُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبَقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنذِرُ الَّذِينَ كُفَرُوا بِمَا كُنتُمْ فِيهِ

تَخْتَلِفُونَ (مائده ۴۸) و همچنین إِنَّ زَا أُنزِلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا. (نساء، ۱۰۵) در برابر بد نباید بد بود در برابر خون نباید خون ریخت؛ و لا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ [ادْفَعُ بِاللَّيْهِ هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْدِكَ وَيَدُنْهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ وَمَا يُلَاقِ سَاهَا إِلَّا السَّالِينَ صَادِرُوا وَمَا يُلَاقِ سَاهَا إِلَّا سَلَا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ (فصلت ۳۴ و ۳۵) صورها از دشمنی‌ها، دوستی‌های گرم درست می‌کنند البته دانش عظیمی باید باشد تا چنین کاری صورت بگیرد، البته مواظب شیطان هم باید بود. در سیره ائمه هم این‌گونه بوده و امام حسن مجتبی علیه السلام شامی معاند لعن کننده را جذب کرد.

ما دین توحیدی داریم از نوح، ابراهیم و موسی و عیسی وصیت به همه اینها تفرقه در دین الهی پیدا نکنید و در امر دین تفرقه نکنید. البته ما باید بین دو گروه تفکیک قائل شویم گروهی که ایجاد اختلاف می‌کنند و گروهی که تابع این افراد هستند. پولس دین مسیحیت را تحریف کرد و عزرا یهودیت را منحرف کرد کسانی که حتی یک لحظه ایمان نیاوردند و ۶۰ سال منع حدیث کردند و عشره مبشره شدند و همه صحابه را دارای عدالت حجت شمردند، در اسلام تحریف ایجاد کردند: شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ (شوری ۱۳) و نیز وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْ لَا كَلِمَةُ سُبْحَانَكَ مِنْ رَبِّكَ إِلَيَّ أَجَلٌ مُسَمًّى لَفُضِرَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مُرِيدِينَ (شوری ۱۴) و آنان که پس از گذشتگان وارث کتاب آسمانی شدند (مانند یهود و نصارا) در آن کتاب آسمانی سخت در شک و ریب بماندند؛ لذا باید بین وارثان کتاب و کسانی که بعد هستند باید فرق گذاشت.

استاد بهجت پور در بخش دیگری از ارائه خود کیفیت مواجه با فرق دیگر و یا هر مخالف دیگر را از نگاه قرآن تبیین نمودند و گفتند:

باید زبان تعامل و گفتن حکمت را راه ارتباط قرار دهیم؛ ادْعُ إِلَيَّ سَبِيلَ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَ هُوَ أَعْلَمُ

بِالْمُتَدِينِ (نحل، ۱۲۵). با اندیشه صرفاً شیعی نمی‌توان طرف شد باید حق را از منابع مشترک به دست بیاورید مشرکین خالقیت خدا را قبول داشتند لذا به آن استدلال می‌شود: وَ لَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ (زمر، ۳۸) و نیز وَ لَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ الْمَسَّ وَالْوَابِقَ وَالْأَرْضَ وَالسَّمَاءَ وَالسَّخَّرَ لِلشَّمْسِ وَالْقَمَرِ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ فَأَنزَلْنَاهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ ضَلَّ السَّبِيلَ قُلْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَكُمْ فِتْنَةً وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ (روم ۴۰) و اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ (ابراهيم، ۳۲) ما در مورد اهل کتاب هم همین موضع را داریم: اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ مِنَ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ (اعراف، ۳) وَ قُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْنَا وَأَنْزَلَ إِلَيْكُمُ وَإِلَّا هُنَّا وَإِلَّا هُكُمُ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (عنكبوت، ۴۶) تکیه بر مشترکات و آنچه از خدا و پیغمبر است برای بعد از آن.

ریاست محترم مؤسسه قرآنی «تمهید» در بخش پایانی بحث خود برخی از تاکتیک‌ها و تکنیک‌های وحدت‌را از نگاه قرآن را متذکر شدند و گفتند که:

اگر ما به خاطر اعتقاداتمان یا اعتقاداتشان خودشان را برتر و بهتر از ما می‌دانند و نوعی خودشیفتگی دارند؛ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا نُوْمِنُ بِمَا أَنْزَلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَهُمْ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ أَنْبِيَاءَ اللَّهِ مِنْ قَبْلُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۹۱ (راه‌حل این امر تذکر کارهای ناصواب آنان و ارائه لیست این نوع کارها و بیان تناقضات رفتاری آنان است؛ وَلَقَدْ جَاءَكُمْ مُوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ ۹۲) و وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُم بِقُوَّةٍ وَاسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأُشْرِبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْ قُلْ بئس ما يأمركم به إيمانكم

إِنَّ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۚ بِأَخْسِرُ مِمَّنْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ  
إِنَّ كُنْتُمْ كَافِرِينَ ۚ لَسَوْفَ يَكْفُرُ كُفْرًا كَثِيرًا  
قَدْ كَانَتْ لَكُمْ آيَاتُنَا آيَةً فَذُرُونَا  
إِنَّ كُنْتُمْ كَافِرِينَ ۚ لَسَوْفَ يَكْفُرُ كُفْرًا كَثِيرًا  
قَدْ كَانَتْ لَكُمْ آيَاتُنَا آيَةً فَذُرُونَا

این صورت یقه گیری نباید بکنیم بلکه باید با عفو و چشم پوشی و صفح  
برخورد نماییم: فَأَعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّاحِقَ بِمَنْ كَانَ  
عَدُوًّا لِلَّهِ وَاللَّذِينَ هُمْ عَدُوٌّ لِلَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا  
وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ۚ ۱۳۵ قُولُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ  
إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا مِنْ رَبِّنَا وَمَا نَدْعُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ  
وَالَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ ۚ ۱۳۶  
فَمَا أَصْبَحُوا بِآيَاتِنَا إِلَّا كَدُفَّ مِصْرًا يَمُرُّ بِهَا الْكَافِرُ  
فَيَجْمَعُ فِيهَا شِقَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ ۚ فَكَفَّرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ  
وَمَا هُمْ إِلَّا فِي سَبِيلٍ ۚ ۱۳۷ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ  
اتَّبِعُوا مَّا آتَىٰكُم مِّنَ الرَّسُولِ قَالُوا نَحْنُ  
مَعَهُ ۚ قُلْ إِنَّمَا أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ ۚ  
قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِمَا بَدَأْتُخْلُقَ وَأَنَا لَا  
أَسِئِدُكُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ وَلَا كُنْتُمْ خَالِفِينَ ۚ

در پایان مقرر گردید ادامه بحث استاد در جلسه ای دیگر ادامه یابد و یا مباحث ایشان در قالب دو مقاله به دفتر نشست علمی پژوهشگاه تحویل گردد.



